

Gemeente Den Helder Uitkomsten controle jaarrekening 2010

Verslag van bevindingen voor de Raad

De Raad van de gemeente Den Helder
Postbus 36
1780 AA DEN HELDER

Amsterdam, 10 mei 2011

BM/sw/11.1661

Geachte leden van de gemeenteraad,

In aansluiting op onze controle van de jaarrekening 2010 van de gemeente Den Helder, brengen wij hierbij verslag uit over de uitkomsten van onze controle.

Wij willen u als opdrachtgever met dit verslag zo goed mogelijk informeren en ondersteunen in de uitoefening van uw kaderstellende en controlerende functie. Dit verslag sluit aan op de afspraken die wij met u hebben gemaakt en die zijn vastgelegd in onze opdrachtbevestiging.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij in concept besproken met de portefeuillehouder financiën, de directie, de gemeentesecretaris en de concerncontroller. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening. De in dit verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2010.

Wij stellen het op prijs bijgevoegd verslag nader aan u toe te lichten of eventuele vragen van u hierover te beantwoorden.

Wij danken u voor de plezierige samenwerking in het afgelopen jaar.

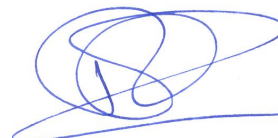
Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. D. Bruin RA
Manager

B. Minks RA
Director

R. Ellermeijer RA
Partner

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	i
1 Bestuurlijke samenvatting	1
1.1 Het resultaat over 2010 en de financiële positie per 31 december 2010	1
1.2 Controleverklaring bij de jaarrekening 2010	1
1.3 Niet gecorrigeerde controleverschillen	2
1.4 De informatiewaarde van de jaarstukken 2010	2
1.4.1 Jaarverslag	2
1.4.2 Jaarrekening	3
1.5 Uw specifieke wensen en aandachtspunten	3
1.6 Samenvatting bevindingen tussentijdse controle 2010	3
2 Analyse resultaat 2010 en ontwikkeling financiële positie per jaareinde 2010	5
2.1 Analyse resultaat 2010	5
2.2 Analyse financiële positie ultimo 2010	5
2.3 Analyse van het weerstandsvermogen	6
3 De belangrijkste bevindingen in het kader van de controle van de jaarrekening	9
3.1 Totstandkoming jaarrekening	9
3.2 Getrouwheid	9
3.2.1 Financiële vaste activa	9
3.2.2 Voorraden	11
3.2.3 Vorderingen	12
3.2.4 Reserves	12
3.2.5 Voorzieningen	12
3.2.6 Toerekening kosten/capaciteitsinzet	14
3.3 Beoordeling van de rechtmatigheid	14
3.3.1 Rechtmatigheidsbeheer	14
3.3.2 Europese aanbesteding	15
3.3.3 Treasury	15
3.3.4 WMO eigen bijdrage CAK	15
3.3.5 De rechtmatigheidsanalyse van begrotingsoverschrijdingen	16
3.3.6 Misbruik en oneigenlijk gebruik	16
3.3.7 Niet-financiële beheershandelingen	16
3.3.8 Wet openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens (WOPT)	17
3.4 Single information en Single audit	17
4 Onze controleaanpak	17
4.1 Reikwijdte van de opdracht en uw aandachtspunten	17
4.2 Onze controleaanpak in het kort	18
4.3 Controle van de getrouwheid	18
4.4 Controle van de rechtmatigheid	18
4.5 De goedkeurings- en rapporteringstoleranties	19
4.6 Van accountantsverklaring naar controleverklaring	19

4.7	Verantwoording over Single information en single audit (Sisa)	19
4.8	Verplichte mededelingen van uw accountant	20

Bijlagen

1	Bevindingen SISA bijlage	
2	Verplichte mededelingen van uw accountant	

1 Bestuurlijke samenvatting

In deze bestuurlijke samenvatting geven wij eerst de uitkomsten van onze controle weer met een toelichting hierop. Daarna volgen de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de controle van de jaarrekening.

1.1 *Het resultaat over 2010 en de financiële positie per 31 december 2010*

Het saldo van baten en lasten over 2010 bedraagt € 4 miljoen nadelig en is als volgt weer te geven (in duizenden euro's):

Het gerealiseerde resultaat vóór bestemming	€ (11.285)
Werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves in 2010	7.278
Gerealiseerd resultaat na bestemming	<u>(4.007)</u>

Het gerealiseerde resultaat na bestemming (negatief) is voornamelijk ontstaan door de dotaties aan de voorziening bodemsanering (€ 2,8 miljoen) en de voorziening deelneming Willemsoord (€ 5,6 miljoen). Mede daardoor is ten opzichte van de door u vastgestelde begroting betekent een tekort van € 4,7 miljoen ontstaan.

Het eigen vermogen (inclusief het saldo van de rekening) per 31 december 2010 bedraagt € 70,1 miljoen ten opzichte van € 81,4 miljoen vorig jaar, hetgeen een afname betekent van ongeveer € 11,3 miljoen. De belangrijkste mutatie betreft een bijdrage aan het Stadshart van € 6,1 miljoen vanuit de reserve Strategische visie. De algemene reserve ultimo 2010 bedraagt € 25,2 miljoen ten opzichte van € 22,7 miljoen vorig jaar.

Voor een goede beoordeling van de financiële positie en in dat kader het weerstandsvermogen is belangrijk om behalve de ontwikkelingen van de reservepositie ook het risicoprofiel van de gemeente Den Helder te beschouwen. Daarbij spelen een rol de risico's uit hoofde van grote projecten, de huidige economische ontwikkelingen en de wijzigingen in de wet- en regelgeving. De gemeente Den Helder heeft een risico inventarisatie opgesteld, waarbij de risico's systematisch in beeld zijn gebracht en beoordeeld. Op basis van een kans/impact analyse is de benodigde weerstandscapaciteit door de gemeente vastgesteld op € 16,9 miljoen.

Op basis van het weerstandsvermogen van de gemeente, rekening houdend met de totale reservepositie, het huidige financiële beleid, de uitkomsten van de risico inventarisatie en de ons beschikbare informatie achten wij de financiële positie van de gemeente toereikend.

1.2 *Controleverklaring bij de jaarrekening 2010*

Wij hebben bij de jaarrekening van de gemeente Den Helder een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid. De in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten geven een getrouwe weergave van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Den Helder. Tevens is het jaarverslag en de jaarrekening 2010 in overeenstemming met het BBV ingericht.

Wij hebben bij de jaarrekening van de gemeente Den Helder ook een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2010 in overeenstemming zijn met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving alsmede de door de raad vastgestelde regelgeving, zoals vastgelegd in verordeningen, met mogelijke financiële consequenties voor de gemeente. In het door de raad vastgestelde normenkader is de van toepassing zijnde wet-en regelgeving vastgelegd.

Bij onze oordeelsvorming zijn wij ervan uitgegaan dat de gemeenteraad de nu overlegde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Indien er nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve vorm van de jaarrekening dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

Uit hoofde van onze controletaak hebben wij de financiële gegevens zoals opgenomen in de jaarrekening gecontroleerd. De in het jaarverslag opgenomen beleidsgegevens, prestatiegegevens en de toelichtingen daarop, hebben wij niet gecontroleerd.

1.3 Niet gecorrigeerde controleverschillen

De goedkeurende strekking van de controleverklaring voor zowel het getrouwheids- als het rechtmatigheidsoordeel betekent dat de jaarrekening met een redelijke mate van zekerheid geen fouten of onzekerheden bevat die in totaliteit de voor de jaarrekeningcontrole gehanteerde goedkeuringstolerantie overschrijden.

In onderstaande overzichten vindt u een samenvatting van de door ons geconstateerde niet-gecorrigeerde controleverschillen in duizenden euro's.

<i>Controleverschillen rechtmatigheid</i>	<i>Fouten</i>	<i>Onzekerheden</i>
- Onrechtmatige aanbesteding (zie paragraaf 3.3.2 voor nadere toelichting)	196	-
Totaal	196	-
Goedkeuringstolerantie (50% van 1% respectievelijk 3% van de lasten inclusief toevoegingen aan reserves)	890	2.670

Het totaal aan fouten komt voor wat betreft de getrouwheid en de rechtmatigheid lager uit dan de maximale tolerantie van € 890.000. Het totaal aan onzekerheden komt voor wat betreft de getrouwheid en de rechtmatigheid lager uit dan de maximale tolerantie van € 2.670.000 miljoen. Voor beide onderdelen is het oordeel daarmee goedkeurend. Het College heeft ons schriftelijk medegedeeld van mening te zijn dat het effect van de door ons vastgestelde en niet in de jaarrekening 2010 gecorrigeerde verschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel is voor de jaarrekening als geheel. Wij stemmen met deze visie in.

1.4 De informatiewaarde van de jaarstukken 2010

1.4.1 Jaarverslag

Conform de hiervoor geldende voorschriften is door ons nagegaan of het jaarverslag de minimale wettelijke voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening. Op grond hiervan hebben wij vastgesteld dat de inhoud van het jaarverslag niet in strijd is met de jaarrekening.

1.4.2 Jaarrekening

Wij zijn van mening dat - gegeven de inrichting van de jaarrekening - deze een goed inzicht geeft in het gerealiseerde resultaat over het jaar 2010 en de financiële positie per 31 december 2010. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de over- en onderschrijdingen die ten opzichte van de door uw Raad goedgekeurde programmabegroting hebben plaatsgevonden.

1.5 Uw specifieke wensen en aandachtspunten

U heeft ons gevraagd dit jaar specifiek aandacht te besteden aan de volgende onderwerpen bij de interimcontrole: de opzet en werking van control op verbonden partijen en de voortgang van aanbevelingen uit oude jaren inclusief planning & control. Over de uitkomsten van de werkzaamheden terzake hebben wij u geïnformeerd in de bestuursrapportage d.d. 16 november 2010.

1.6 Samenvatting bevindingen tussentijdse controle 2010

Naast onze certificerende functie hebben wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de gemeente Den Helder het afgelopen jaar over veel onderwerpen geadviseerd. In onze bestuursrapportage, uitgebracht op 16 november 2010, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen uiteengezet welke voortvloeien uit de door ons uitgevoerde tussentijdse controle 2010. Hierbij hebben wij u geïnformeerd dat de gemeente in 2010 wederom verdere stappen heeft gezet om de doelen uit de organisatievisie 2007-2012 te realiseren. Planning & control is dit jaar verder verbeterd, met name als gevolg van verbeterde afdelingsplannen en de kwartaalgesprekken tussen de directie en het management inzake de bedrijfsvoering. Ten aanzien van de implementatie van 'projectmatig werken' hebben verschillende medewerkers opleidingen gevolgd in 2010 en zal de aandacht het komende jaar liggen op voortgangsrapportages inzake belangrijke projecten en het verder integreren van de informatie in de reguliere planning & controlcyclus.

Wij hebben geconstateerd dat bij de organisatie een ander houding zichtbaar is ten aanzien van de wijze waarop omgegaan wordt met 'bedrijfsvoering' en 'planning & control'; rollen en gedrag zijn in beweging. Waarbij wij opmerken dat verdere verbetering op verschillende plaatsen in de organisatie nog mogelijk en noodzakelijk is. Gedrag (cultuur), kwaliteit en opleiding zullen daarbij bepalende succesfactoren zijn.

Verdere aandachtspunten in de verbetering van de bedrijfsvoering en de planning & control voor de komende jaren zijn onder meer:

- De doorontwikkeling van prestatie-indicatoren;

- Het door tussentijds afsluiten van de administratie (en daarop de verbijzonderde interne controle op uit te voeren) verder verbeteren van de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de (tussentijdse) informatievoorziening;
- Verdere implementatie van een systeem van risicomanagement en juridisch control;
- Het aanscherpen van het toezicht op verbonden partijen;
- Versterken van het zelfcontrolerende vermogen van de organisatie, waaronder verder implementeren centrale regie auditfunctie binnen concerncontrol.

Over 2010 is de uitvoering van de Verbijzonderde Interne Controle (een belangrijk instrument om 'in control' te blijven) verder verbeterd. Ten aanzien van de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden zijn verdere verbeteringen mogelijk door het uitbreiden - en gedurende het jaar ook aandacht te besteden aan project control, juridisch control en risicomanagement.

Volledigheidshalve verwijzen wij naar onze bestuursrapportage van 16 november 2010. Gezien het korte tijdsbestek tussen de bestuursrapportage en de controle van de jaarrekening zullen wij u nader informeren over de voortgang van de opvolging van onze aanbevelingen in onze bestuursrapportage naar aanleiding van onze tussentijdse controle 2011.

2 Analyse resultaat 2010 en ontwikkeling financiële positie per jaareinde 2010

2.1 Analyse resultaat 2010

Het saldo van baten en lasten over het jaar 2010 bedraagt € 4,0 miljoen nadelig. Het resultaat over 2010 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Rekening 2010	Afwijking
Totale lasten	173.481	168.807	4.674
Totale baten	165.575	157.522	8.053
Resultaat vóór bestemming	(7.906)	(11.285)	(3.379)
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	8.590	7.278	(1.312)
Resultaat na bestemming	684	(4.007)	(4.691)

In het jaarverslag zijn per programma de afwijkingen toegelicht, waarnaar wij dan ook verwijzen. Voor een analyse op hoofdlijnen van het resultaat na bestemming ten opzichte van de begroting (na wijziging) verwijzen wij naar de inleiding 'Resultaat programmarekening 2010' van het jaarverslag en de toelichting op het exploitatieoverzicht in de jaarrekening.

Het nadelig jaarresultaat 2010 is met name beïnvloed door drie bijzondere lasten: voorziening bodemsanering Willemsoord € 2,8 miljoen, voorziening deelneming Willemsoord € 5,6 miljoen en treffen voorziening grondexploitatie OS&S van € 750.000.

Met de toelichting op de begrotingsrechtmatigheid verantwoordt het College zich over het wel of niet rechtmatig zijn van de begrotingsafwijkingen. Door het platform rechtmatigheid is hiervoor als hulpmiddel een classificatie opgesteld. Deze classificatie is in de toelichting op de begrotingsrechtmatigheid in de jaarrekening opgenomen.

2.2 Analyse financiële positie ultimo 2010

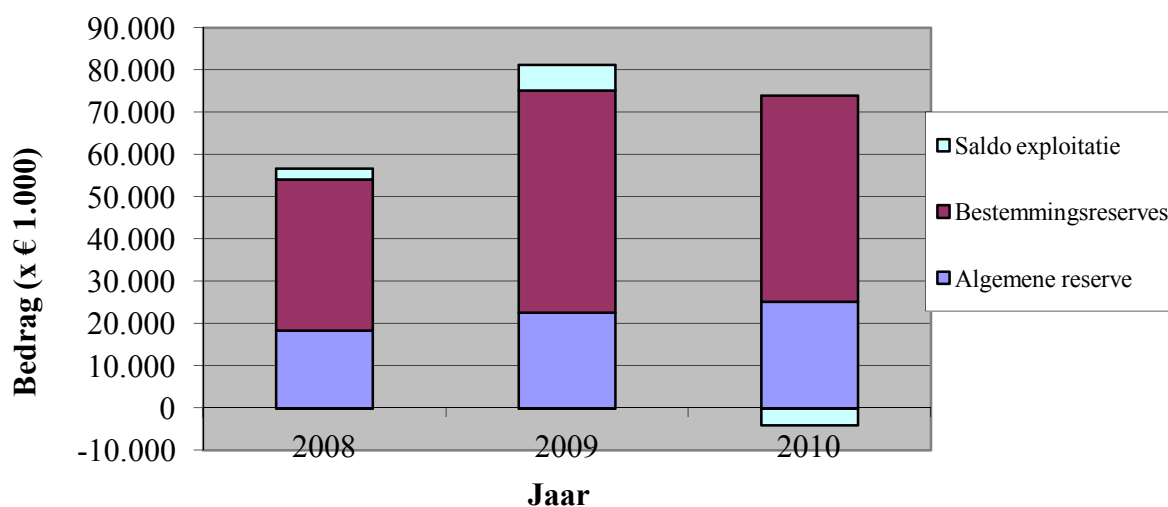
Het eigen vermogen inclusief het resultaat over 2010 bedraagt per jaareinde € 70,1 miljoen en heeft zich gedurende 2010 als volgt ontwikkeld:

Bedragen x € 1.000	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Resultaat na bestemming	Totaal
Saldo 1 januari 2010	22.705	52.601	6.049	81.355
Resultaatbestemming 2009	6.049	-	-6.049	-
Totale stortingen 2010 ten laste van resultaat	1.917	7.237	-	9.154
Totale onttrekkingen 2010 ten gunste van resultaat	5.448	10.984	-	16.432
Resultaat 2010	-	-	-4.007	-4.007
Saldo per jaareinde 2010	25.223	48.854	-4.007	70.070

Uit vorenstaand overzicht blijkt onder ander dat per saldo reeds € 7,3 miljoen gedurende 2010 is onttrokken aan de reserves. In de begroting na wijziging werd per saldo uitgegaan van een onttrekking aan de reserves van € 8,6 miljoen.

De vermindering van de reserve positie ten opzichte van ultimo 2009 is voornamelijk ontstaan door het nadelig resultaat 2010 en door een onttrekking van € 6,1 miljoen aan de reserve strategische visie ten behoeve van de bijdrage aan het exploitatietekort met betrekking tot het uitwerkingsplan Stadshart.

De ontwikkeling in het eigen vermogen kan als volgt worden weergegeven:

2.3 Analyse van het weerstandsvermogen

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf 'weerstandsvormogen' opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2010 is gevoerd. Voorzover wij hebben kunnen nagaan geeft de hierin opgenomen informatie een goed beeld van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen gedurende 2010.

De gemeente Den Helder heeft een risico inventarisatie opgesteld, waarbij de risico's systematisch in beeld zijn gebracht en beoordeeld. Op basis van een kans/impact analyse is intern de benodigde weerstandscapaciteit vastgesteld op € 16,9 miljoen.

De belangrijkste risico's die zijn opgenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit zijn:

- Grondexploitatie € 4,4 miljoen;
- Schadeclaims en planschades € 2,6 miljoen;
- Achterstallig onderhoud kapitaalgoederen € 2,6 miljoen;
- Subsidieverstrekking / leningen aan instellingen € 2,3 miljoen.

De risico's ten aanzien van Willemsoord zijn in 2010 voorzien.

De algemene reserve bedraagt per 31 december 2010 € 25,2 miljoen. De ratio weerstandsvermogen bedraagt (beschikbare weerstandscapaciteit € 19,9 miljoen/ benodigde weerstandscapaciteit € 16,9 miljoen): 1,2 ten opzichte van 1,4 ultimo 2009.

Daarbij merken wij op, dat in het kader van de huidige economische recessie de geïntariseerde en gekwantificeerde risico's met een factor 1,25 zijn vermenigvuldigd.

Op basis van het weerstandsvermogen van de gemeente, rekening houdend met de totale reservepositie, het huidige financiële beleid, de uitkomsten van de risico inventarisatie en de ons beschikbare informatie achten wij de financiële positie van de gemeente toereikend.

Evenals vorig jaar wijzen wij u op het belang van een goed intern inzicht in de eventuele aanwezigheid van stille reserves bij de beoordeling van het weerstandsvermogen van de gemeente. Stille reserves zijn de meerwaarde van activa die lager gewaardeerd zijn dan de marktwaarde doch direct verkoopbaar zijn indien men dat zou willen. Deze reserves bestaan uit deelnemingen in de BNG en GKNH maar ook uit activa van de gemeente waarvan de marktwaarde hoger is dan de boekwaarde. De gemeente Den Helder heeft momenteel geen volledig inzicht in de omvang van de stille reserves.

Risico's

In aanvulling op de in de paragraaf Weerstandsvermogen genoemde risico's willen wij u nog wijzen op het volgende risico:

Achterstallig onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf weerstandsvermogen (risico's) in het jaarverslag is een toelichting gegeven op het achterstallig onderhoud van kapitaalgoederen. Hierbij gaat het om wegen, groen, speeltoestellen en openbare verlichting. Volgens de laatste opgave in 2009 bedroeg het achterstallig onderhoud circa € 8,0 miljoen. In 2010 werd circa € 0,5 miljoen besteed aan het inhalen van achterstallig onderhoud en in 2011 is dit bedrag begroot op circa € 1,0 miljoen.

Voor een goed inzicht in het achterstallig onderhoud en de financiële effecten is het van belang om te beschikken over geactualiseerde beheersplannen. Momenteel wordt gewerkt aan de actualisatie van de beheersplannen.

Verbonden partijen

In opzet is een structuur neergezet om structureel toezicht op verbonden partijen mogelijk te maken. Wij zijn van mening dat belangrijke eerste stappen ter zake zijn gezet. De verdere inrichting van het toezicht voor wat betreft de informatievoorziening van de verbonden partijen aan de gemeente en de informatievoorziening van het college aan de gemeenteraad zal het komende jaar nader vormgegeven worden.

In de jaarrekening 2010 is een overzicht opgenomen met de verbonden partijen. Hierbij hebben wij geconstateerd dat geen informatie is verstrekt met betrekking tot onder meer:

- De gang van zaken bij die verbonden partij;
- Het financiële resultaat van het voorgaande boekjaar en het aandeel van de gemeente daarin;
- De toekomstverwachting, de eventuele risico's en het nut van het voortbestaan van de verbintenissen.

De beschikbare informatie wordt per verbonden partij opgenomen in een centraal register. Door de afdeling wordt de beschikbare informatie (en de toetst op volledigheid) nog niet beoordeeld. Met deze beoordeling omtrent de gang van zaken bij de verbonden partijen, de financiële resultaten, toekomstverwachtingen en eventuele risico's inzake verbonden partijen, zou de afdeling het toezicht kunnen invullen.

3 De belangrijkste bevindingen in het kader van de controle van de jaarrekening

3.1 Totstandkoming jaarrekening

Wij hebben geconstateerd dat een duidelijke verbetering heeft plaatsgevonden in de totstandkoming van de jaarrekening en de daarop volgende accountantscontrole ten opzichte van 2009. De gevraagde informatie is door de gemeente voor een groot deel van de posten adequaat verzameld en opgeleverd. Met betrekking tot balansposten zoals 'reserves' en voorzieningen' zijn nog verbeteringen mogelijk, deze punten hebben wij met het management besproken. Daarnaast was het jaarwerk nog niet volledig gereed bij aanvang van de controle. Dit heeft tot aanvullende werkzaamheden geleid van uw medewerkers en ons controleteam. Naar onze mening zou de externe controle efficiënter kunnen worden uitgevoerd indien het jaarwerk inclusief toelichtingen gereed is voorafgaand aan de controle en wanneer uw organisatie vanuit de door ons geleverde 'accounting manual' zichtbaar controleert of alle opgevraagde documentatie is opgeleverd.

Totstandkoming en (verbijzonderde) interne controle SISA bijlage

Wij zijn van mening dat er verbetering zichtbaar is ten aanzien van de uitvoering van de regeling SISA. De SISA bijlage was nagenoeg gereed bij aanvang van de controle en daarnaast heeft er een verbijzonderde interne controle plaatsgevonden op de SISA-regelingen.

Wij zijn van mening dat het proces voor de aanlevering van de SISA-regelingen is verbeterd ten opzichte van 2009. Gedurende 2010 is al aandacht besteed aan de voorbereiding van de opleverdossiers. Op basis van een door ons uitgevoerde quick-scan d.d. 5 januari 2011 op het SISA opleverdossier is vroegtijdig aangegeven welke additionele stukken nog moesten worden aangeleverd voor de controle. Bij aanvang van onze controle was nagenoeg alle opgevraagde documentatie aanwezig, met uitzondering van enkele gecontroleerde verantwoordingen van instellingen die op een later moment zijn aangeleverd.

3.2 Getrouwheid

3.2.1 Financiële vaste activa

Deelneming Willemsoord

De gemeente Den Helder heeft in 2007 een agiostorting op het aandelenkapitaal van Willemsoord B.V. gedaan van € 6,1 miljoen ter financiering van de overname van Willemsoord B.V. van Cape Holland. Daarnaast is een lening verstrekt van € 2 miljoen. Verder is een garantie verleend voor maximaal € 15 miljoen aan geldleningen die Willemsoord B.V. kan aangaan. Ultimo 2010 heeft Willemsoord voor € 9 miljoen aan leningen afgesloten.

Op grond van de gerealiseerde tekorten vanaf 2002 tot en met 2010 (2010 gebaseerd op een inschatting) van gezamenlijk € 4,2 miljoen en een verwacht verlies op de afwikkeling van te ontvangen subsidies door de gemeente Den Helder van € 1,4 miljoen, is een voorziening getroffen van € 5,6 miljoen.

Uit het bedrijfsplan 2011-2013 van Willemsoord BV blijkt dat het moeite kost om de exploitatie sluitend te krijgen. Dit wordt mede veroorzaakt door de maatschappelijke functie die Willemsoord vervult bij het beheer van industrieel erfgoed. Willemsoord rekent in een aantal gevallen niet de commerciële verhuurprijs aan maatschappelijke partijen. Wij adviseren u deze structurele exploitatiekosten bij de kadernota te betrekken.

Verdere ontwikkelingen van Willemsoord zullen worden vastgelegd in het vast te stellen bestemmingsplan, dat op basis van het visiedocument zal worden opgesteld. Vaststelling van het bestemmingsplan - in samenhang met de andere twee prioritaire gebieden Zeestad en Haven - zal meer zicht geven op de financiële positie van Willemsoord in de toekomst.

Deelneming Zeestad

Voor de ontwikkeling van het Stadshart en Nieuw Den Helder Centrum is in 2007 een samenwerkingsovereenkomst Stedelijke Vernieuwing met het Rijk en de Provincie gesloten. Voor de uitvoering van de prioritaire projecten in deze plangebieden is in 2007 Zeestad CV opgericht. Als commanditaire vennoot neemt de gemeente en de provincie beide voor 49,5 % deel in deze CV. De beherend vennoot van de CV is Zeestad BV, waar de gemeente en provincie beide een 50 % belang in hebben genomen. Zeestad BV heeft het resterende belang van 1 % in de CV. In 2007 heeft de gemeente € 6,8 miljoen in de CV gestort voor een bijdrage in de tekorten van de plangebieden. Voor dit bedrag is in 2007 tevens een voorziening opgenomen in de jaarrekening.

In de exploitatie Zeestad Fase 1 wordt per 1 januari 2010 een verwacht positief resultaat van € 34.000 geraamd, waar per 1 januari 2009 nog een verwacht tekort geraamd werd van circa € 35,4 miljoen. Het positieve resultaat per 1 januari 2010 is ontleend aan de voortgangsrapportage Zeestad Fase 1 met peildatum 1 juli 2010, onder goedkeuring van de aandeelhouders. De bijstelling van het verwachte resultaat van € 34,5 miljoen negatief naar € 34.000 positief is met name veroorzaakt doordat in 2010 besluitvorming heeft plaatsgevonden omtrent dekking van het geraamde tekort op basis van de exploitatieopzet per 1 januari 2009. De dekking is onder meer gerealiseerd door een bijdrage van de gemeente Den Helder en de provincie alsmede een bijdrage ISV en doorgevoerde bezuinigingen. Naar verwachting wordt in april 2011 een geactualiseerde exploitatieopzet vastgesteld.

Overige langlopende leningen.

Gemeente Den Helder heeft samen met Woningstichting Den Helder in 2010 € 500.000 beschikbaar gesteld (beiden € 250.000) aan de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) in het kader van het verstrekken van startersleningen op de woningmarkt. Per 31 december 2010 is in totaal € 290.000 aan leningen verstrekt en opgenomen onder de overige langlopende leningen. Daarnaast heeft de gemeente nog een rekening-courant vordering op de stichting van circa € 210.000. Woningstichting Den Helder heeft haar deel van € 250.000 aan de gemeente verstrekt, waarna de gemeente in totaal € 500.000 heeft verstrekt aan SVN. De bijdrage van de Woningstichting heeft de gemeente in de jaarrekening opgenomen onder de langlopende schulden onder de post 'door derden belegde gelden'.

Voor de leningen wordt gebruik gemaakt van de 'revolving fund' methodiek. Door aflossing (en eventueel rentebetaling) komt het uitgeleende geld weer terug in het revolving fund en is dan opnieuw beschikbaar voor nieuwe leningen.

In feite zullen deze gelden niet terugkomen naar de gemeente vanwege de revolving fund methodiek en daarnaast zal de gemeente geen rente ontvangen. Ten aanzien van het gemeentelijk deel van de verstrekte gelden ad € 250.000 loopt de gemeente een risico dat deze gelden - door het revolving-karakter - niet terugvloeien naar de gemeente. Wij adviseren u te overwegen in 2011 voor dit bedrag een voorziening te treffen.

3.2.2 Voorraden

Niet in exploitatie genomen bouwgronden

De risico's ten aanzien van de nog niet in exploitatie gronden zijn beperkt. Voor een groot deel van de bruto investeringen in deze complexen zijn voorzieningen getroffen (OS&O en aankopen stadshart). Voor het complex OS&O ligt een bieding van de ontwikkelaar welke nog niet geaccepteerd is. De verwachting is dat de onderhandelingen in 2011 afgesloten worden. De voorziening voor het complex OS&O is in 2010 verhoogd met € 750.000 naar € 1,6 miljoen.

In het Stadshart hebben in de periode 2003-2009 voor in totaal circa € 12,5 miljoen aan aankopen plaatsgevonden (inclusief bijkomende kosten en minus opbrengsten zoals huren). Van dit bedrag is € 2,8 miljoen als onderhanden werk (niet in exploitatie genomen gronden) geactiveerd en is een bedrag van € 9,7 miljoen ten laste van de reserve Stadshart gebracht.

Van de geactiveerde panden (totaal € 2,8 miljoen) wordt verwacht dat deze tegen de boekwaarde in exploitatie kunnen worden genomen. Van de panden die ten laste van de reserve zijn gebracht (oorspronkelijk krediet € 14 miljoen - zodat per 31 december nog een reserve resteert van circa € 4,3 miljoen) wordt verwacht dat deze zullen worden gesloopt in het kader van de revitalisering van het Stadshart. Dit is ook de reden dat de panden niet geactiveerd worden.

Een deel van de panden die ten laste van de reserve Stadshart zijn gebracht zullen nog tegen boekwaarde (inclusief bijkomende kosten) kunnen worden overgedragen aan Zeestad CV. In dit kader is sprake van een voorzichtige grondslag en is het van belang de waarde van de panden te monitoren.

In exploitatie genomen Gronden

In 2010 zijn de complexen Doggerswijk West en Pasteurstraat in exploitatie genomen en is het complex Meester Tichelaar volledig afgerond met een uiteindelijk verlies van € 159.000 welke geheel was voorzien. Voor Doggerswijk West wordt een positief eindresultaat verwacht van € 402.000. Voor het verwachte verlies (€ 202.000) van de Pasteurstraat is een voorziening getroffen in 2010. Voor het complex Kooypunt fase 1, 2 en 3 wordt vooralsnog een winst verwacht van circa € 0,7 miljoen. Het verlies van Julianadorp Oost is naar beneden bijgesteld in verband met een verlaging van de gemeentelijke boekwaarde betreffende de correctie van onterecht opgenomen grond verwervingskosten van de Schoolweg. Als gevolg hiervan is de voorziening bijgesteld van € 1,7 miljoen naar € 0,7 miljoen.

Op basis van de gehanteerde interne risicomethode wordt een maximaal risico voor de in exploitatie genomen gronden van € 4,4 miljoen geschat.

De gehanteerde interne risico-inschatting is een ruwe methode (risico-opslag van 5 % of 2,5% van de nog te realiseren kosten en opbrengsten). Deze methode is algemeen van aard. Wij adviseren u een verfijnder methode te ontwikkelen waar de meer specifieke risico's per complex mee tot uiting komen.

3.2.3 Vorderingen

Vorderingen Peterson

In de jaarrekening van 2010 is onder de debiteuren een vordering opgenomen op Peterson ad € 2,1 miljoen. Deze vordering is ook geheel voorzien aan de passiva zijde van de balans onder de kortlopende schulden. Wij willen uw aandacht vestigen op het feit dat de vordering/verplichting is opgebouwd vanaf 2007 en hier nog geen afwikkeling voor heeft plaatsgevonden. Derhalve willen wij u adviseren het komende jaar de vorderingen en verplichtingen financieel af te wikkelen.

Ministerie SZW

Op het Ministerie van SZW is een vordering opgenomen ten aanzien van het werkdeel 2008 van € 2,836 miljoen. Dit betreft de bestedingen welke in eerste instantie als onzekerheid zijn meegenomen tijdens de accountantscontrole van 2008. Na ontvangst van verantwoordingen van de instellingen kon alsnog de rechtmatigheid van de uitgaven worden vastgesteld. Echter heeft het Ministerie van SZW de gelden teruggevorderd. De gemeente heeft hier bezwaar tegen aangetekend welk is afgewezen door het Ministerie. Heden loopt een beroep welke in de tweede helft van 2011 een vervolg zal krijgen. De gemeente heeft in de jaarrekening toegevoegd dat er een risico aanwezig is dat niet de gehele vordering wordt ontvangen, maar dat er voldoende grond bestaat om dit geld bij het Ministerie te claimen. Op grond hiervan is geen voorziening getroffen. Wij kunnen ons vinden in het standpunt van de gemeente.

3.2.4 Reserves

Reserves verplaatsing WGW en verplaatsing HSCS

In 2010 heeft de gemeente kosten gemaakt binnen het complex 'Doggerwijk West' inzake de verplaatsing van aanwezige sportverenigingen HCSC en WGW. In het verleden zijn voor de dekking van een deel van deze kosten twee bestemmingsreserves gevormd van respectievelijk € 372.000 en € 167.000. In 2010 heeft geen onttrekking uit de genoemde reserves plaatsgevonden ten gunste van het complex Doggerwijk West. Deze onttrekking zal in 2011 plaatsvinden.

3.2.5 Voorzieningen

Algemeen

Wij hebben in de door ons ontvangen conceptjaarrekening ten aanzien van de verwerking van voorzieningen diverse afwijkingen geconstateerd. De geconstateerde afwijkingen zijn veroorzaakt doordat in de ambtelijke voorbereiding van voorstellen op onderdelen onvoldoende rekening is gehouden met de geldende verslaggevingsrichtlijnen. Dit wordt veroorzaakt doordat toetsing aan het BBV nog onvoldoende is ingebed in de werkprocessen op de diverse afdelingen. In de definitieve jaarrekening 2010 zijn vorengenoemde correcties uiteindelijk verwerkt.

Het is van belang dat bij de totstandkoming van Raadsvoorstellen met financiële consequenties meer aandacht wordt besteed aan de juiste toepassing van de BBV. Wij adviseren u de toetsing aan het Besluit Begroting en Verantwoording in te bedden in de bestaande werkprocessen.

Onderhoudsvoorziening haven

De onderhoudsvoorziening haven bedraagt ultimo 2010 € 4,3 miljoen. De voorziening is € 4,0 miljoen hoger dan wat op grond van het in 2008 vastgestelde Havenbeheersplan 2008-2012 werd geraamd. Dit is het gevolg van uitgestelde werkzaamheden. Uit een oogpunt van transparantie willen wij benadrukken dat het van belang is de voorziening in de begroting en jaarrekening zodanig toe te lichten dat de relatie is te leggen met het beheersplan. Ook willen wij uw aandacht vestigen op de uitgestelde werkzaamheden ten opzichte van het beheersplan welke zijn opgelopen van € 2,1 miljoen eind 2009, naar € 4,0 miljoen eind 2010.

Voorziening riolering

De voorziening riolering bedraagt ultimo 2010 € 5,3 miljoen en sluit aan op het in 2009 vastgestelde gemeentelijke rioleringsplan 2009-2012 (GRP). Conform vorig jaar willen wij uw aandacht vestigen op het GRP en het inzicht welke het plan kan bieden in het onderscheid onderhoud, spaarcomponent vervangingsinvestering en tariefegalisatie. Wij verwijzen terzake ook naar de notitie riolering van de commissie BBV.

Bodemsanering Willemsoord

Bij de overname van het terrein Willemsoord door de gemeente van defensie, heeft defensie door middel van de overdrachtsakte de kosten voor de waterbodemsanering afgekocht. De gemeente is juridisch eigenaar en voor de waterbodem in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb) schuldig eigenaar. De provincie heeft door middel van een Wbb beschikking in 2002 aan de gemeente een saneringsverplichting opgelegd. Voor de te verwachten kosten is in 2010 een voorziening gevormd van € 2,8 miljoen. Bij het bepalen van de hoogte van de voorziening is - gezien de onzekere factor - nog geen rekening gehouden met de aanvraag van een subsidie van € 1,0 miljoen bij de provincie Noord-Holland.

Voorziening claim Multimetaal ('schadeclaim staat')

De staat en de gemeente hebben sinds 2001 een geschil met Multimetaal omtrent de beëindiging van de huurovereenkomst van een complex in Den Helder. De staat heeft in een rechtstreekse procedure ontruiming geëist. In 2006 heeft de rechtbank (bij tussenvonnis) geoordeeld dat slechts tot ontruiming kan worden overgegaan indien de Staat aan Multimetaal een 'redelijk en billijk' voorstel tot schadeloosstelling doet. Tussen de Staat en Multimetaal is een regeling getroffen waarin een bedrag van €2,2 miljoen zal moeten worden betaald aan Multimetaal. De staat is van oordeel dat hiervan € 1,65 miljoen ten laste van de gemeente dient te komen. Op basis van de huidige inzichten van gemeente is een voorziening terzake gevormd van € 1,65 miljoen.

Wachtgeld voormalige wethouders

De mutaties in het college, vertrekkende en komende wethouders, kunnen aanzienlijke lasten voor de gemeente met zich meebrengen. Vertrekkende wethouders zonder nieuwe dienstbetrekking en sinds kort de burgemeester kunnen een beroep doen op de wachtgeldregeling. In uw gemeente hebben over 2010 4 ex-wethouders gebruik gemaakt van de wachtgeldregeling. De uit te betalen wachtgeldten voor de komende jaren zijn geraamd in de meerjarenbegroting.

De kosten die geraamd zijn in de meerjarenbegroting hebben betrekking op het verleden daar hier geen prestaties meer tegenover staan. In dit kader adviseren wij u in 2011 een voorziening terzake te vormen.

3.2.6 Toerekening kosten/capaciteitsinzet

In 2010 zijn op diverse programma's afwijkingen gerealiseerd in de werkelijke toerekening van kosten (capaciteitsinzet) ten opzichte van de begrote toerekening. De afwijkingen houden onder meer verband met wijzigingen in de organisatiestructuur in 2010.

In dit kader adviseren wij u de nota kostentoerekening te actualiseren en af te stemmen op de huidige organisatiestructuur.

3.3 Beoordeling van de rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2010 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het BAPG en het controleprotocol 2010 van de gemeente Den Helder. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- het rechtmatigheidsbeheer;
- de begrotingsrechtmatigheid;
- het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium;
- de niet financiële beheershandelingen.

In het vervolg van deze paragraaf geven wij onze bevindingen bij deze onderwerpen.

3.3.1 Rechtmatigheidsbeheer

Naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden met betrekking tot het rechtmatigheidsbeheer en de naleving van het voorwaarden criterium geven wij onze belangrijkste bevindingen en aanbevelingen weer.

Op 13 december 2010 heeft uw Raad het geactualiseerde normenkader voor 2010 vastgesteld. Het normenkader is intern bij uw gemeente vertaald in een toetsingskader, waarna voor de geïdentificeerde risico's de getroffen beheersmaatregelen in kaart zijn gebracht. De werking van deze maatregelen is met voldoende diepgang getoetst en de uitkomsten hiervan zijn duidelijk vastgelegd.

Wij benadrukken dat blijvende aandacht voor de interne beheersingorganisatie van belang is voor een efficiënte jaarafsluiting en de mogelijkheid biedt om tijdig in te spelen op geconstateerde onregelmatigheden.

In dit kader verwijzen wij verder naar de door ons gedane aanbevelingen in onze bestuursrapportage 2010 inzake het versterken van het zelfcontrolerend vermogen van de organisatie.

Met betrekking tot het controleplan 2011 vragen wij uw aandacht voor:

- De onderbouwing van de risico-analyse (waarom is het risico hoog / middel / laag);
- De uitwerking van de omvang van de steekproeven op basis van de risico-analyse per proces;
- Een nadere uitwerking van de frequentie van het uitvoeren van de verbijzonderde interne controle werkzaamheden;
- Een nadere uitwerking van de omgang met fouten en onzekerheden;
- (Tussentijdse uitvoering van) werkzaamheden in het kader van SISA.

3.3.2 Europese aanbesteding

Tijdens de verbijzonderde interne controle is geconstateerd dat een aanbesteding (€ 196.000) in het kader van de nieuwbouw van het zwembad niet europees is aanbesteed.

Wij hebben deze fout van € 196.000 meegenomen in onze oordeelsvorming.

3.3.3 Treasury

Naar aanleiding van onze interimcontrole hebben wij u gerapporteerd dat ten aanzien van dit proces wij geconstateerd hebben dat bij het kortlopend uitzetten van geldmiddelen niet duidelijk is of voldaan is aan de vereisten zoals opgenomen in het treasurystatuut.

Deze bevinding heeft betrekking op het niet vastleggen van de (telefonische) offertes bij ten minste drie instellingen. Wij hebben vastgesteld dat een aantal uitzettingen niet -schriftelijk - heeft plaatsgevonden.

Het management heeft een bijzonder onderzoek laten instellen naar de gehanteerde procedures rond de uitzettingen van gelden. Dit onderzoek is nog onderhanden.

Vooralsnog hebben wij niet vastgesteld of er daadwerkelijk sprake is geweest van onrechtmatig handelen en melden wij u deze bevinding vooralsnog als een kwalitatieve bevinding.

3.3.4 WMO eigen bijdrage CAK

De berekening, oplegging en incasso van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in het kader van de huishoudelijke verzorging wordt door het Centraal Administratie Kantoor (CAK) uitgevoerd. Het CAK verstrekt aan de gemeente een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen. In de jaarrekening van de gemeente is een eigen bijdrage van € 943.000 verantwoord.

Door het ontbreken van inkomensgegevens, is de door het CAK verstrekte informatie ontoereikend voor de gemeente om de juistheid op persoonsniveau en de volledigheid van de eigen bijdragen als geheel vast te kunnen stellen. Volgens de wetgever is de gemeente hiervoor ook niet verantwoordelijk. De gemeente heeft de onzekerheid inzake de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen toereikend toegelicht in de toelichting op de exploitatierekening. Uit dien hoofde is de onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de eigen bijdragen (conform kadernota Platform rechtmatigheid) door ons niet als onzekerheid meegenomen.

3.3.5 De rechtmatigheidsanalyse van begrotingsoverschrijdingen

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten.

In onderstaande tabel hebben wij per programma een samenvatting gegeven van de overschrijdingen van de lasten op de begroting.

(in duizenden euro's)

Onderdeel programmarekening	Gewijzigde begroting	Rekening 2010	Overschrijding
Exploitatieoverzicht			
1 Algemeen bestuur en middelen	8.478	9.012	534
7 Milieu	14.503	14.843	340
Algemene dekkingsmiddelen	3.268	7.437	4.169

Deze overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten zijn door het college in de toelichting op de exploitatierekening toereikend toegelicht en worden gezien de aard van de overschrijding niet meegenomen in ons rechtmatigheidsoordeel.

3.3.6 Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik- en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik- en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

3.3.7 Niet-financiële beheershandelingen

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. Wij hebben geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de gemeente betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijke maken.

3.3.8 Wet openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens (WOPT)

De gemeente Den Helder heeft in 2010 één medewerker waarvan op grond van de WOPT het salaris moet worden vermeld (zie bladzijde 129 van het jaarverslag). De vermelding wordt geëist bij een individueel salaris boven € 193.000 (2009: € 188.000) per jaar.

3.4 Single information en Single audit

Uw gemeente is verplicht voor een aantal specifieke uitkeringen de verantwoordingsinformatie hieromtrent op te nemen in een (Sisa) bijlage bij de jaarrekening.

Uit de controle van deze bijlage zijn geen controleverschillen gebleken die per specifieke uitkering groter zijn dan de hieromtrent in het Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten (BAPG) voorgeschreven rapporteringstolerantie voor Single information en Single audit. Ten aanzien van de regeling van OWS, nr. D2 Onderwijsachterstandenbeleid niet-GSB (OAB) hebben wij de volgende bevindingen.

Bevindingen regeling Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

In de Sisa-verantwoording 2010 heeft de gemeente € 395.770 aan uitgaven verantwoord met betrekking tot coördinerende activiteiten OAB. Op grond van de regeling mag maximaal 15% van de totale bestedingen over de looptijd van de uitvoering (2006-2010), besteed worden aan coördinatie.

Omdat de gemeente in voorgaande jaren geen kosten heeft opgenomen voor coördinerende activiteiten zijn in de Sisa-verantwoording 2010 de kosten voor de hele periode van 2006 tot en met 2010 opgenomen. De gemeente heeft terzake een toelichting opgenomen bij de Sisa-bijlage.

De bevindingen met betrekking tot bovenstaande regeling zijn in een tabel opgenomen in bijlage 1. Deze tabel kunt u over laten nemen op het door het Ministerie van BzK verplicht voorgeschreven format 'SISA verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen'. Dit format dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Daarnaast hebben wij in bijlage 1 voor zover van toepassing per regeling onze bevindingen nader toegelicht.

4 Onze controleaanpak

4.1 Reikwijdte van de opdracht en uw aandachtspunten

U hebt ons de opdracht gegeven tot controle van de jaarrekening. Wij hebben de afspraken met u voor de controle van het boekjaar 2010 vastgelegd in onze opdrachtbevestiging van 12 oktober 2010.

Onze controleaanpak richt zich zowel op het getrouwe beeld van de baten en lasten over 2010 en van de financiële positie per 31 december 2010 als op de financiële rechtmatigheid van die baten en lasten én van de balansmutaties in de jaarrekening 2010.

De reikwijdte van de opdracht tot controle van de jaarrekening 2010 is vastgelegd in het normenkader zoals door uw raad vastgesteld. Deze is uitgangspunt geweest voor de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden met betrekking tot de jaarrekening 2010.

4.2 Onze controleaanpak in het kort

Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het BAPG. Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. De planning en uitvoering van onze controle en de daaraan gerelateerde advieswerkzaamheden zijn gericht op het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening 2010.

Voorts beoordelen wij of de jaarrekening voldoet aan de eisen gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het jaarverslag toetsen wij marginaal op tegenstrijdigheden met de jaarrekening.

4.3 Controle van de getrouwheid

De controle van de getrouwheid van de jaarrekening heeft tot doel vast te stellen dat de in de jaarrekening opgenomen financiële informatie een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid. Bij deze controle maken wij gebruik van de bij uw gemeente ingebouwde controles in de uitvoeringsprocessen en gaan wij na in welke mate gesteund kan worden op de interne organisatie. Wij stellen dus vooral vast dat de gemeente zelf de processen adequaat beheerst en daardoor betrouwbare financiële informatie tot stand kan brengen. In de afrondende controlefase gaan wij na of de door uw gemeente opgestelde conceptjaarrekening juist is afgeleid uit de financiële administratie en stellen wij vast of deze voldoende inzicht biedt en ook verder voldoet aan de in wet- en regelgeving gestelde eisen.

Gezien de aard van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden, die zijn gebaseerd op de door uw Raad aan ons verstrekte opdracht en de daarbij te hanteren goedkeuringstolerantie, kan deze controle nooit de absolute zekerheid geven dat er geen materiële onjuistheden in de jaarrekening voorkomen. In onze controleverklaring geven wij dit weer met de woorden 'redelijke mate van zekerheid'.

4.4 Controle van de rechtmatigheid

De controle van de rechtmatigheid richt zich op de naleving van relevante wet- en regelgeving. Hierbij richt onze controle zich op die onderwerpen waarbij het niet naleven van de interne (besluiten Raad) en externe wet- en regelgeving direct financiële consequenties heeft voor de jaarrekening. Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant.

In overeenstemming met de opdracht van de Raad, hebben wij de rechtmatigheidscontrole uitgevoerd. Hierbij hebben wij als uitgangspunt het door de Raad op 13 december 2010 vastgestelde normenkader gehanteerd voor de wet- en (gemeentespecifieke) regelgeving die voor uw gemeente van toepassing is.

Wij toetsen, op basis van risicoanalyse, overigens primair of de organisatie voldoende maatregelen heeft getroffen om de naleving van wet- en regelgeving te waarborgen. Dit houdt in dat wij niet zelfstandig alle wet- en regelgeving in detail beoordelen op de mogelijkheid van het zich voordoen van (juridische en financiële) risico's. Wij maken hiervoor gebruik van de door uw gemeente uitgevoerde werkzaamheden met betrekking tot het rechtmatigheidsbeheer.

4.5 De goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het BAPG stelt de gemeenteraad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. Het normenkader en de goedkeuringstoleranties zijn op 13 december 2010 vastgesteld door de gemeenteraad. U heeft ons voor het boekjaar 2010 opgedragen om bij onze oordeelsvorming uit te gaan van de hierna vermelde goedkeuringstolerantie:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1\% < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3\% < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven.

4.6 Van accountantsverklaring naar controleverklaring

Per 15 december 2010 zijn de standaardteksten voor accountantsverklaringen aangepast. De meest in het oog springende aanpassing is de wijziging van de accountantsverklaring in controleverklaring. Daarmee wordt een duidelijker relatie gelegd met de opdracht van de accountant. Een controleopdracht leidt tot een controleverklaring, een beoordelingsopdracht tot een beoordelingsverklaring en een samenstellingsopdracht tot een samenstellingsverklaring. De term accountantsverklaring is hierbij een containerbegrip geworden, namelijk een verklaring afgegeven door een accountant. De oude betekenis van de accountantsverklaring vervalft. Daarmee moet een einde komen aan de spraakverwarring rond verklaringen van accountants.

Hoewel de wet vraagt om een accountantsverklaring, doet de wijziging van de term 'accountantsverklaring' in 'controleverklaring' niets af aan de essentie van de opdracht die de accountant uitvoert en de mate van zekerheid die hij als uitkomst van die werkzaamheden verstrekt. Nieuw in de controleverklaring is dat de accountant zich expliciet uitspreekt dat het jaarverslag conform BBV is opgesteld en dat de overige gegevens zijn toegevoegd. In het oude stelsel werden alleen tekortkomingen gemeld. Dit moet de duidelijkheid voor de gebruiker ten goede komen.

Achtergrond van deze veranderingen is de aanpassing van de in Nederland geldende Nadere Voorschriften Controle- en overige standaarden, welke zijn gebaseerd op de International Standards on Auditing (ISA's). In 2009 zijn de ISA's als gevolg van het Clarity-project grondig herzien en diende als gevolg hiervan ook de tekst van de Nederlandse accountantsverklaring te worden aangepast.

4.7 Verantwoording over Single information en single audit (Sisa)

Uw gemeente is wettelijk verplicht de verantwoordingsinformatie voor de in het bijzonder benoemde specifieke uitkeringen op te nemen in een bijlage bij de jaarrekening. Bij de controle van deze bijlage betrekken wij de door het ministerie van BZK gegeven aanwijzingen, namelijk de circulaire Single Information Single Audit 2009, waarin onder andere opgenomen de Nota verwachtingen accountantscontrole 2009.

De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het BAPG in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 10.000 indien de omvangbasis (totaal van de lasten) kleiner dan of gelijk aan € 100.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 100.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 100.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Bij de controle van de Sisa verantwoording hebben wij geen fouten en onzekerheden gevonden die op grond van bovenstaande rapporteringstoleraties vermeld dienen te worden. Op verzoek van het ministerie van BZK nemen wij de volledige tabel van de specifieke uitkeringen met fouten en onzekerheden op in dit verslag. U kunt deze tabel vinden in bijlage 1 van dit verslag.

4.8 *Verplichte mededelingen van uw accountant*

In bijlage 2 van dit verslag maken wij u een aantal (verplichte) mededelingen bekend betreffende de inrichting en uitvoering van onze controle.

Bijlage 1 Bevindingen SISA bijlage

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2010	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A1	Verzameluitkering Justitie	Geen	–	Geen bevindingen
C2	Verzameluitkering WWI	Geen	–	Geen bevindingen
C4	Tijdelijke stimuleringsregeling Woningbouwprojecten 2009 tweede tranche	Geen	–	Geen bevindingen
C5	Tijdelijke stimuleringsregeling Woningbouwprojecten 2009 derde tranche	Geen	–	Geen bevindingen
D1	Regionale med- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	Geen	–	Geen bevindingen
D2	Onderwijsachterstandenbeleid niet GSB (OAB)	Geen	–	Gen bevindingen
D5	Regeling verbetering binnenklimaat primair onderwijs 2009	Geen	–	Geen bevindingen
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Geen	–	Geen bevindingen
G1C	Wet sociale werkvoorziening (WSW)	Geen	–	Geen bevindingen
G2	Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ+ levensonderhoud beginnende zelfstandigen Bbz 2004+WWIK)	Geen	–	Geen Bevindingen
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	Geen	–	Geen bevindingen
G4	Wet Werkloosheidsvoorziening (WWV)	Geen	–	Geen bevindingen
G5	Wet participatiebudget (WPB)	Geen	–	Geen bevindingen

G6	Schuldhelpverlening	Geen	–	Geen bevindingen
H2	Regeling Buurt, Onderwijs en Sport (BOS)	Geen	–	Geen bevindingen
H5	Vrouwenopvang incl. advies- en steunpunt huiselijk geweld	Geen	–	Geen bevindingen
H6	Maatschappelijke opvang/ verslavingsbeleid en openbare geestelijke gezondheidszorg	Geen	–	Geen bevindingen
H10	Brede doeluitkering Centra voor jeugd en gezien (BDU CJG)	Geen	–	Geen bevindingen

Door de gemeente is ten aanzien van regeling D2 Onderwijsachterstandenbeleid niet GSB (OAB) bij de Sisa-bijlage een toelichting opgenomen ten aanzien van de verantwoording in de Sisa-bijlage 2010 van de kosten van coördinatie over de periode 2006 t/m 2010. Wij verwijzen naar deze toelichting.

Bijlage 2 Verplichte mededelingen van uw accountant

In onderstaand schema hebben wij een aantal onderwerpen opgenomen die u als gemeenteraad behulpzaam kunnen zijn bij het invullen van uw controlerende rol.

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Algemeen aanvaarde controlestandaarden</p> <p>De jaarrekening is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van het College. Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, waaronder het Besluit Accountantscontrole Provincies en gemeenten Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Onderdeel van onze controle is het uitvoeren van een evaluatie van de relevante interne beheersingsmaatregelen teneinde de mate en diepgang van onze controlewerkzaamheden te plannen.</p>	<p>Bij de jaarrekening 2010 hebben wij d.d. 10 mei 2011 een goedkeurende controleverklaring - gedateerd 10 mei 2011 afgegeven op het gebied van de getrouwheid en de rechtmatigheid</p>
<p>Belangrijke verslaggevingsgrondslagen</p> <p>Wij beoordelen de keuze van en wijzigingen in belangrijke verslaggevingsgrondslagen en controleren de toepassing van nieuwe verslaggevingsstandaarden.</p>	<p>Er hebben zich in 2010 geen belangrijke wijzigingen voorgedaan in de gehanteerde verslaggevingsgrondslagen.</p>
<p>Beoordelingen en schattingen van het management</p> <p>Voor het opstellen van de jaarrekening moeten vaak schattingen worden gemaakt. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het management.</p>	<p>Wij stellen vast of het College is geïnformeerd over de door het management gehanteerde werkwijze bij het maken van schattingen die van bijzonder belang zijn voor de jaarrekening. Tevens rapporteren wij omtrent ons oordeel over de aanvaardbaarheid van die schattingen.</p> <p>Wij onderschrijven de schattingen en de wijze waarop deze worden gemaakt door het management.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Controleverschillen</p> <p>Wij informeren het College omtrent de controleverschillen (gecorrigeerd of niet) die wij tijdens onze controle hebben vastgesteld en die naar ons oordeel individueel dan wel gezamenlijk een belangrijke invloed hebben op de financiële verslaggeving door de gemeenschappelijke Regeling.</p> <p>Wij informeren het College eveneens omtrent niet gecorrigeerde controleverschillen waarvan het management heeft aangegeven dat zij van oordeel is dat deze zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel.</p>	<p>De ongecorrigeerde controleverschillen zijn opgenomen dit verslag van bevindingen.</p>
<p>Onze mening over de gehanteerde waarderingsgrondslagen en naleving van wettelijke bepalingen en richtlijnen voor de financiële verslaggeving</p> <p>Wij bespreken met het management de kwaliteit, en niet alleen de aanvaardbaarheid, van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving.</p> <p>In deze bespreking komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen; – schattingen, beoordelingen en onzekerheden; – bijzondere transacties; – waarderingsgrondslagen met betrekking tot significante jaarrekeningposten, inclusief het tijdstip waarop transacties plaatsvinden en de periode waarin die worden verantwoord. 	<p>Naar onze mening zijn de door het management gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Discussies met het management omtrent belangrijke alternatieve verwerkingswijzen</p>	<p>Hier is geen sprake van geweest in het kader van de controle van de jaarrekening 2010.</p>
<p>Verslaggeving omtrent belangrijke ongebruikelijke transacties en controversiële aangelegenheden of nieuwe ontwikkelingen</p>	<p>Wij stellen vast of het College is geïnformeerd over de gehanteerde werkwijze met betrekking tot de verslaglegging omtrent belangrijke ongebruikelijke transacties en de gevolgen van de verwerking van belangrijke controversiële aangelegenheden of nieuwe ontwikkelingen, waarvoor geen gezaghebbende regelgeving of algemeen aanvaarde grondslagen bestaan. Zo kunnen zich bijvoorbeeld belangrijke verslaggevingsvraagstukken voordoen op het gebied van de verantwoording van opbrengsten, offbalance financiering en de verwerking in de jaarrekening van deelnemingen.</p> <p>Van bovenstaande aandachtspunten is over 2010 geen sprake geweest.</p>
<p>Werking van de interne beheersingsmaatregelen (waaronder de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking)</p> <p>Artikel 2:393 lid 4 Burgerlijk Wetboek vereist dat de accountant in het kader van de controle van de jaarrekening verslag uitbrengt omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.</p>	<p>De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.</p>
<p>Verschillen van inzicht met het management over administratieve en verslaggevingskwesties</p>	<p>Er waren geen verschillen van inzicht met het management over de waarderingsgrondslagen, de financiële administratie, de verslaggeving of onze controlewerkzaamheden.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Volledigheid verplichtingen, claims, risico's en garanties</p> <p>De gemeente Haarlem gaat gedurende een boekjaar tal van transacties aan. Het overgrote deel van deze transacties hebben hun weerslag in de financiële administratie. Een deel van de door uw organisatie in 2010 aangegeven transacties heeft geen weerslag in de financiële administratie over 2010 terwijl hieruit wel financiële consequenties kunnen volgen. Als voorbeeld in dit kader noemen wij afgesloten contracten en aansprakelijkheidsstellingen.</p>	<p>Aangezien wij als accountant niet in staat zijn vast te stellen dat alle niet uit de administratie blijvende relevante verplichtingen, risico's en garanties volledig en juist in de jaarrekening zijn verwerkt, hebben wij het College gevraagd schriftelijk te bevestigen dat bij het opmaken van de jaarrekening alle relevante (en bekende) feiten en omstandigheden zijn betrokken. Wij hebben deze bevestiging d.d. 1 maart 2011 ontvangen.</p>
<p>Overige informatie in documenten die de gecontroleerde jaarrekening bevatten</p>	<p>Uit hoofde van onze wettelijke controletaak hebben wij alleen de jaarrekening gecontroleerd. Het jaarverslag is door ons beoordeeld op mogelijke tegenstrijdigheden met de jaarrekening.</p>
<p>Materiële fouten, fraudes en illegale handelingen</p>	<p>Hoewel hier niet specifiek op gericht, hebben onze controlewerkzaamheden het afgelopen jaar geen materiële fouten, fraudes of andere illegale handelingen, uitgevoerd door de directeur, het management of andere werknemers, aan het licht gebracht.</p>
<p>Overleg met andere accountants/deskundigen</p>	<p>In het afgelopen jaar heeft geen overleg hoeven plaats te vinden met andere accountants/deskundigen.</p>
<p>Moeilijkheden in de uitvoering van de controle</p>	<p>Er hebben zich geen omstandigheden voorgedaan die de uitvoering van onze controle in belangrijke mate hebben bemoeilijkt.</p>
<p>Fraudes en illegale handelingen</p>	<p>Hoewel hier niet specifiek op gericht, hebben onze controlewerkzaamheden het afgelopen jaar geen fraudes of andere illegale handelingen, uitgevoerd door het management of andere werknemers, aan het licht gebracht.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Onze onafhankelijkheid</p> <p>Onafhankelijkheid is naast deskundigheid een van de pijlers van onze beroepsuitoefening. Wij hechten aan onze reputatie op het gebied van deskundigheid en onafhankelijkheid. Wij kennen een groot aantal maatregelen, vastgelegd in een continu geactualiseerde database, die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorwaarden beoordeeld, bijvoorbeeld ten aanzien van potentieel conflicterende diensten en de financiële onafhankelijkheid. Onze professionals moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid bevestigen.</p>	<p>Wij voldoen op alle punten aan de onafhankelijkheidsregelgeving die op ons van toepassing is.</p>